

sive muro, & de servitute tigni immitt.
in 4. quest.

2. Quæritur secundū, * quis vult construere fornacem in muro proprio iuxta murum vicini. Et dubium facit, l. fin. s. reg. quæ vult, ut si quis domos ædificat, pedes duos debet relinquere si murum unum tantum pedem. Ego teneo quod potius muro, quam domui hoc æquiparatur, & sic sufficiat relinquere unum pedem: per d. l. fin. & hoc volunt gloss. in leg. quidam Iberus, in ver. parietem, de servitute urbanorum praediorum, quæ dicit, quod infra duos pedes, vel unum, per d. l. fin. & est ratio, quia fornax non est locus, nisi esset conjuncta domui ad habitandum sicut reperitur in multis fornaciis, argum. l. plerique de in jas voc. iuncta l. prædio. §. balneis de leg. 3. & l. eo iure §. stabula in quibus casu. pig. tac. contrahatur.

3. Quæritur* tertio, quid si in fornace et periculum ignis, ne flamma parties vicini corrut, dico, quod non potest constui ita penes fundum vicini, quod ejus partis possit dampnum pati ex flamme, vel igne: ut est casus in d. l. quidam Iberus, & hoc tenet ibi Angel. in ultim. col. in princ. per illum text. de que vide etiam quod dicam in seq. tit. circa princ. & quæ dicta sunt de fundo proprio vicini, idem dicendum est de communis: quia iuxta ipsum non potest quis fornacem constuire: sicut non potest propè fundum alienum vicini: ut ex text. in l. quidam Iberus, ubi partis communis, & alienus in hoc æquiparantur, & additæ que dixi supra de fano, in 1. q.

4. Quæritur* quarto, quid si sumus ascendi de fornace ad dominum vicini, an propter hoc poterit agere contra dominum fornacis? dicas quod non regulariter, per l. s. cui §. Aristo.

si seru. vend. de quo vide quæ dicam infra de fano.

Quæro* quinto, quid si proper ignem fornacis, villa, vel domus exusta est, an contra dominum fornacis agi possit, & qua actione, vide text. l. s. servus servum, §. fornicularius, & quod ibi non. per glo. & DD. ad l. Aquilam, & quæ dixi supra de fano in 4. quest. Et quæ dicta sunt de fornace, habent locum etiam in fornello, qui fit causa cineris, coquendi, alia de causa.

C A P U T L I I .

De Balneo, sive stufa.

1. Balneum, vel stufam facere etiam invito socio in communis licetum est, dum tamen ex hoc communis paries non ledatur, alias secum.
2. Balneum construere in pariete proprio iuxta vicini parietem, an licetum sit.
3. Balneum qualiter de iure construere possit.
4. Balneum, seu stufam, an usufructuarius possit in fundo usufruct, construere.
5. Balneum, vel stufam ad usum publicum, an inquinatus, vel usufruct depunare possit.
6. Balnearior, seu stufar. an de recipis teneatur, sicut nautæ, capones, stabularij.
7. Balneariorum, & ihermarum calefactiones an munera personalia esse dicuntur.

In muro communis* licetum est balneum vel stufam facere etiam invito socio, dum tamen ex hoc paries communis non ledatur, alias securus: ne probatur

probatur in l. fistulam in princip. & §. i. de servis. Urban. prædior. & in l. quidam Iberus, §. fin. & tenet hoc Joan. Pet. de Papia, in suo ultim. li. in antepen. gloss. vers. & si paries, & idea si ex flamma balnei exuratur paries communis, hoc facere non licet, arguunt l. fistula. si servis. vend. & in l. si servus servum, §. si fornicularius, ad l. Aquil. & in eo patiente non possunt injuri tabule, vel vase vitrea, quib. in alcum flamma tollatur, & partes comburatur: ut d. l. quidam Iberus ver. de tubo, ut not. Angel. in l. inter quos in. princip. in pen. column. de dam. infest.

2. Sed quæro* nunquid in pariete proprio juxta parietem vicini sit licetum balneum construere, & die quod ad duos pedes ipsum facere non licet, per quod paries vicini comburatur, & hoc tener Angel. in d. l. quidam Iberus, in principio in ultim. quest. ego autem non credo, quod duo pedes sint mensura propriei, per quos quid distare debet: littè text. cum gloss. secundum unam expositionem hoc sentiat, in d. l. quidam Iberus, sed tencio quod tandem quis debet distare, quod non nocet ci, a vicino fundo, & ita loquitur, d. l. quidam Iberus, quam sic intellico, & ita etiam dixi in precedentit. tit. in 3. quest.

3. Qualiter* autem balneum de jure construere possit, vide text. cum ibi not. per glo. & Dd. in l. 1. Cod. de edif. privata.

4. Nunquid* usufruct possit balneum, seu stufam construere in fundo usufruct, & dicas quod non. ut est text. in l. aquilissimum, §. item si dominus & ibi Flor. de usufruct. & sic ibi videtur casus quod scholais in domo conducta non possit facere stufam invito, vel inciso domino, licet ibi loquatur de usufruct, quia eadem est ratio.

Nam* si usufruct, qui habet plus juris quam inquilinus, vel conductor, non potest, multò minus potest conductor, vel inquilinus. Prædicta intelligo vera in partibus in quibus balnea live stufa privatæ non habent communiter in usu, ut est hic Padua: sed in locis in quibus esse convevunt, ut in Alemania, securus, argum. l. fin. in s. & aliud quotidiano semper hoc verlatur, Cod. de fideiisso, & ibi hoc not. per D. & not. Batt. in l. errore, Cod. de test. qui dicit per d. l. fin. quod confutetur tacitè inesse videatur, quia ea, que sunt in usu quotidiano pro expressis habentur, pro hoc l. quod si nolit. §. qui assida de edif. edit. & quod ibi lat. scripsi.

Sed* an inquilinus, vel usufruct, possit stufam, vel balneum ad usum publicum depunare? dicit quod non. secundum Flor. in d. §. si dominus per illum textum.

Sed potest dubitari, an balnearior, 7 seu stufatins teneatur de receptis, sicut nautæ, capones, stabularij: dic quod sic: ut notat Guil. de Cu. in l. 1. s. viii, ff. naut. cau. balnearior in publ. balneo si quid projiciatur, potest agere actione iniuriarum, text. est in l. 2. §. si quis in mari, ne quid in loc. publ. religiosi intraret polsum. Balneum tempore necessitatis 24. quest. 1. omnes qui, & ibi not. in glo. ac etiam tempore necessitatis dicit dominico balneum conceditur, de confe. distinct. 3. preventi, ut not. glo. in d. c. omnes qui. An autem senatuscon. quod prohibet legari, vel vendi ea quæ sunt conjuncta ædibus, ut l. senatus de contrabend. emption. & Lectera, §. hoc senatus el. 2. de leg. 1. habeat locum in balneis, &c. dic quod sic, text. est in d. Lectera, §. hoc senatus el. 2. in princ. item nunquid appellatione dominus continetur bal-

nea; *vide l. prædictus, §. balnea, leg. 3.* & quod ibi not. facit quod dixi in codem tr. præced. in 2. quæst.

Item * adde, quod calfectiones thermatum, & balnearum dicuntur esse minera personalia: *ut est text. in l. 1. in princ. de muni.* & ho. quem text. intellige de balneis publ. sicut erant thermæ Domini Diocl. imperatoris, quantum adiunctione mitte magnitudinis adhuc Rome extat. Ultimo de balneo vide omnia que dixi suprà de servitio, projiciendi, in 2. quæst. & *vide l. scuti, Paragrapho fin. si ser. vend. & l. qui inflam.* Paragrapho primo, Digestis loca. & in l. qui Bal. in principio qui po. in pi. hab. & institut. de li. oblig. Paragrapho multis in fin.

CAPUT LIII.

De Fumo.

1. *Edificia inferiora habens si ignem faciat, & per foramen, vel per fenestras fumum in superiora adiencia immittat, an possit.*
2. *Apes alienas si quispiam fumo facto fugaverit, vel necaverit qua actione teneatur.*

Habens adiencia * inferiora ignem facit, & per foramen, vel per fenestras fumum in superiora adiencia mittit, an possit, & videtur quod non per textus not. in l. scuti, Paragrapho Ari. si servitus, vend. In contradictione videret text. in Paragrapho fin. in ea. l. Ego nunc distinguendo ita breviter concludo: Aut est servitus constituta, & nulli dubium est: ut zet. per gloss. in d. Paragrapho Aristot. Aut servitus non est imposta, & tunc

aut vult immittere servitus iure, & non potest: *ut est casus in d. §. Arist.* secundum intellectum gloss. aut vult immittere iure suo: & tunc aut facit animo injuriandi, & non potest: imo si tunc mittit, tenerit actione injuriatum, *l. pen. de inj.* & ibi Angel. & not. gloss. in d. §. Arist. & dixi suprà de servitus, projiciendi, in 2. & 3. quæst. in dubio tamen non praeditum animus injuriandi, vel nocendi, gloss est not. in fluminis, §. fin. de dam. infest. aut non facit animo injuriandi, sed immittit iure suo: & tunc aut facit ignem solitum, & consuetum profuso tuo, & familiæ: & potest, ut est casus qui ira debet intelligi, in d. l. scuti, §. Aristot. in principe. Aut facit ignem solitum, puta nimis gravem: & tunc non potest: *ut d. §. fin. ibi*, fumum non gravem, à contrario sensu, & ita potest intelligi, §. Aristot. & ita tenet ibi Bartol. Flor. & Paul de Castro. & dixi suprà de servitus, projiciendi, in 2. q. quod bene non quia vidi saepe numero habitantes inferius immittere fumum per foramen, aut per fenestras ad adiencia superiora, aut habentes furnos, & furnello, & ex his mittere fumum in domos vicinas, quia contra eos agi non potest, nec prohibere, si faciunt ignem solitum, seclusi si insolitum, puta combucendo palæas, vel stramen, ut quandoque sit, & adde que dixi suprà de fornace, in 4. quæst.

Si quis * autem sumo facto apes 2 alienas fugaverit, vel etiam necaverit, quia mortis causam præbuisse videretur magis, quam occidere, in factum actione tenebatur: *ut est tex. in l. si quis fum. ad l. Aquil.*

CAR.

C A P T L I V.

De Scalis.

1. *Scalas muro communi apponere licetum est uni ex sociis, si nullum damnum parieti sit.*
2. *Scalæ lapides an juxta murum communem per unum ex sociis apponi possint.*
3. *Scalas non solum si quispiam velit appropinquare, sed etiam tigna vel lapides immittere an possit.*
4. *Limitatio dispositio limitatum producit effectum.*
5. *Scalæ in muro alieno, an & quomodo apponi possint.*
6. *Scalæ in solo publico juxta dominum suum si quispiam edificare volunt, an possit.*
7. *Scalæ in muro supra solum vicini vel publicum, an quis facere possit.*
8. *Scalæ, an domus appellazione revertant.*
9. *Scalæ admotis si quis muros civitatis ascenderit, quando puriatur.*
10. *Scalæ apponenti muro alterius causa ingrediendi ejus domum, que pena sit.*

Scalas * muro communi apponere licetum est uni ex sociis, si nullum damnum parieti sit, *tex. est cum gl. in l. fistul. §. fin. de serv. ub.* & hoc modo debet intelligi gl. in l. quidam Iberus in ver. serv. ibi, *ecce anten in scalis, eodem it.* quæ facit differentiationem inter tubulos, & scalas: quia per tubulos committunt damnum parieti communis ex flamme ignis, sed per scalas appositus non soler fieri communiter damnum parieti, & ita fuit intentio gl. licet ibi Angel. in d. l. inter quos, in 4. col. In hoc tamen est differentia: quia faciliter possunt nocere scalæ lapidea quam lignæ, sed ceteris patibus nulla est differentia:

quia ubi nullum sit damnum per eos fieri possunt; aliter non; & ita vidi observari, & in summa non pulchram regulam pro sociis habentibus inter se commune, puta in muro vel domo communis si quæcumq; utrum unus eorum potest aliquid appropriare, vel apponere in muro communis; nam debet attendi an illud quod appropriatur vel apponitur, posse per se sublati muro vel domo subsistere: quia tunc potest apponi, alias secus: item an impediatur reflectionem communis partitis vel domus, & non potest, si non impeditur, potest: ut probatur in d. g. juxta, item an affectat aliquid damnum vel non, ut patet ex prædictis, quæ procedunt, ut dixi, non tantum in realis, sed etiam in quacunque alia te vel ædificio, quod est valde not, quia per hoc multa queſt, decidi possunt, quibus adde qua dicam infra proxim. queſt, & infra folio.

³ Quid autem dicendum, si quis vult non solum scalas appropriare, sed etiam mittere, puta carum tigna vel lapides, an possit? Et videtur, quod debeat distingui, ut de appropriatione dictum est. In contrarium videtur, videlicet quod in istisque possit: per n. x. cum gloss. in l. si communes ades in vers. mittere. communis div. item quia in re communis licetum est unius socii aliquid facere quando alterius socii nihil intereat, l. quidam berus §. pariem, de serv. urb. præd. & nos. gloss. 2. in princip. in l. Sabini. communis div. Ego autem teneo, quod regulariter non possit, quia in communis non potest in voto focio aliquid facere: & melior est conditio prohibitus d. l. Sabini, nisi murus communis esset ad huc destinatus, ut ibi or. gloss. facit ad hoc quod dixi in ut. præd. de fo. nate in 1. queſt. nec oblatas text, cum gloss. in d.

l. si communes ades, quia debet intelligi quando ades erant ad hoc destinatae, ut ibi fierent scalæ, & ita etiam intelligit ibi Flor. Nec oblatas quod dixi, quando non intereat socii, potest alter locutus in muro communis immittente: quia non potest interesse si tigna vel lapides non immittantur, ut de le pater. In hoc tamen possit sic distinguiri, aut murus est communis quoad omnia, quia sic actum fuit & convenit inter socios: & non habet dubium quod etiam pro scalis in eo possint immitti tigna & lapides & similia, aut est actum, quod murus sit communis tantummodo ad unum usum, puta dividendo viridarium, & tunc etiam clarum, quod nihil potest immittere.

Quia limitata * dispositio limitatum producit effectum, l. in agris. de acquir. re. dom. & pro hoc vide omnino quia dixi supra departere fine muro, in pen. q. vers. occurrit mibi. Aut nihil est actum expedit inter socios quod constet: & tunc aut murus apparere communis ex eo, quia in eo sint apposta tigna vel trabes, vel lapides: & tunc in dubio reputabitur communis saltum, quantum ad hoc: & ideo quilibet ex sociis potest scalas immittere aut tigna vel lapides: pro scalis sustinendis: Et ita potest intelligi text, cum gl. in l. si communes ades in ver. immittere. communis divi. Et hoc intelligo, quando murus est sufficiens & idoneus ad sustinendum talia onera: alias secus: ut l. i. parietis de dann. infest. & l. cuius adiunction. de serv. urb. præd. & dixi supra de serv. tigni immitt. in 4. queſt. aut murus apparere communis ex alto, puta quia sunt, fenestræ, vel annuli ab aqua parte, vel sim. de quibus vide supra de pariete fave muro vers. 2. principaliter est videndum. & tunc in dubio

dubio credo quod non possit: quia regulariter in communis re melior est conditio prohibitus, d. l. Sabini. Nam negari non potest, quod per dictam immissionem signorum, vel lapidum quibus scæle sustinentur, non fiat aliqua laetio muro communis, si canens fiat talis missio, per quam nullo modo potest interesse alterius socii, puta quia modica esse missio facta, nec pondus magnum sustineat murus, propter talam missione, tunc fortasse possit: ut d. l. quidam Iberus, §. pariem & gloss. 2. in d. l. Sabini, & ita alias vidi judicari. Hoc tamen an intercessit vel non vicini, relinquendum est arbitrii iudicii, qui inspecta qualitate muri & loci & missione iudicare debet, argumenti. l. 1. §. fin. de jur. delibe. & c. de causis. de offic. deleg. & prædictis adde quæ dixi supra de serv. tigni immitt. in 4. C. 5. q. de pariete. fave muro vers. 2. principaliter est videndum cum seq.

Vidimus * de muro communis, an possit scæla juxta eum apponi, vel immitti: tunc dicamus de muro alieno, in quo sic breviter est concludendum: Aut quis vult ponere scalas lignæ, vel lapides immittendo tigna, vel lapides in muro, & non potest, invitato aut non consentiente: Dominino: imo Dominus muri potest propriæ autoritate illud quod immittit est in muro suo tollere, vel destruere, l. quemadmodum, §. si protellum, ad leg. Aquil. & leg. qui viem, §. si ad janum, quod vi aut clam, de quo dic, ut dixi supra de serv. tigni immitt. in 6. & 7. queſt. Aut quis vult ponere scalas prope murum alienum, nihil in muro immittendo: & tunc aut vult tangere murum ita, ut requiecat in eo, & non potest per dicta iura, & per l. fistulam, §. juxta de serv. urban. præd. Aut

vult tangere etiam non requiescendo: & idem eadem ratione, facit, l. vulgaris in princip. de fur. dum dicit, qui aurem hominis tangit, totum hominem tergitissime viderut. Aut quis vult adificare l. alas prope murum alienum, ipsum non tangendo: & tunc subdistingue, aut sunt scalæ lignæ aut lapides: si sunt lapidea, vel de muro, & tunc aut habent fundamentum in terra, ita quod murus dici possit: & credo quod non possit nisi sint remota per unum pedem: per l. fin. regn. & ita intelligi Bald. & Flor. in d. l. fistulam, §. fin. qui dicunt, quod idem jus est scalis, quod est de muro: aut non habent fundamentum in terra, ita quod propriæ murus dici non potest: & tunc adificare poterunt propè fundum alienum, dummodo ipsum non tangant: quia tunc non habet locum, l. fin. fin. regn. si vero sunt scalæ lignæ, teneo quod indistinctè adificare possit propè fundum alienum, dummodo ipsum non tangat, nec in eo aliquid immittatur, etiam si scalæ sunt affixa super signis affixis in solo adificantis propè fundum alienum circa unum pedem, arg. l. Titus fin. regn. quod not, quia est quotidianum. Et prædicta procedunt, quando quis adificavit in suo scæla propè fundum alienum.

Sed * quid si aliquis vult adificare scalas in solo publico juxta domum suam, an possit: Videtur quod non: quia regulariter prohibitum est privato in solo publico autoritate propria adificare, l. 2. & per totum, ne quid in loco publico. cum similibus. In contrarium videatur, quando quis haberet porticum in solo publico, vel fistulidum supra solum publicum, quia querentes se protendit fistulidum, vel porticus, videatur quod sub eo possit adificare Y scalas

scalas, & similia. argum. l. fin. in fin. de serv. urb. pred. & ita in multis locis reperuntur. In hoc puto, quod loci conuentudo servanda sit, leg. an in intus. & quod ibi not. per gloss. & D. C. de adiſi. præv. Sed ubi non apparet de conuentudine, tunc quo dicitur non possit: quia locus publicus sub stillicidio, vel porticus remanecere publicus: ut dixi supra de officio sive portico, verbi, alia ej. quest. similis.

⁷ Poterit etiam dubitari, * an quis possit facere scalas in muro supra solam vicini, vel publicum. Et dicas regulariter, quod non. per l. fin. in fin. de serv. fallit quando fieret sub stillicidio iuri, quatenus protenditur stillicidium, l. fin. §. fin. de servit. urban. pred. Item fallit quando, servitus effectu imposita: quod vide supra de serv. proj. in 2. 3. 4. & 5. quæs. & de panice sive muro in 6. & 7. quæs. infra sequent. titulus princip. & quod dicam infra de necessario.

⁸ Quæro * an appellatione domus veniant scalæ. Dic aut scalæ sunt extra domum, seu extra osium domus, & tunc non continentur appellatione domus, & ideo maleficium quod fit in scalis exterioribus extra osium domus, dicitur non esse factum in domo, securi si essent interiores, & ita non Bathol. & Flor. in leg. fistulam. §. fi. de serv. urb. pred. Et propterea sequitur aliquid quod quis potest capi pro debito in scalis exterioribus: nec habet locum, l. plerique, de in suo voc. & adde predictis, leg. creditur. §. fin. cum ibi not. de ast. empti. & quod not. Bal. in l. Gallos §. fi. ad fin. liber. & posthu. & quod plenè dixi supra de claustro, seu conclavi, & portico in 2. quest.

⁹ Quæritur etiam, * quid si scalis admodum quis muros ascenderet civitas? Dic quod capite puniri debet,

l. fin. dare. & ibi per Dd. Item si quis ascenderet castrum quod habet murum vel valla lignea: secus si fossas cantrum loco mutantur: ut est casus sing. in l. de servorum, §. nec non, de re milit. secundum Lædov. Rom. in quodam suo singulari.

Ultimum quarto, * quia sit loca apponenti scalas mino alterius causa ingrediendi in domum. Vide Bald. omnino in l. fin. de re judi. & que ipse not. in l. fin. quis non dicam rapere. C. de Episc. & cleric. & vide text. in §. oper. In isto de oblig. qua ex quæst. del. usq. & gloss. 22. quæs. 3. illud Jane.

ADDITIO.

a. Civitas. Civitas muris circundata an possit elevare murum, vel superascendere, vide Corn. 3. volum. conf. 7. 6. i. cip. presens.

CAPUT LV.

De Ferratis.

1. Fenestræ suis si quispiam fecit apponere ferratas protendentes extra murum suum supra vicini solam, an potest.

2. Fenestræ suas ferratas si quispiam versus solum, vel dominum vicini habeat, que sic per 30. vel 40. annos steterint, & splendet eas tollere velit, vicini autem contradicunt, quid juris.

3. Fenestræ si quis versus dominum, vel etiam fundum vicini habeat per quas in dominum vicini ire potest, an cogi possit, ut fenestræ ferratas ponat, ut fibi dicta facultas intrans collatur.

Quod

Quis fecit fenestræ suis ferratas apponere protendentes extra murum suum supra solum vicini, queritur an potest? Et dicas regulariter, quod non, perl. fin. in fin. de serv. & l. si sterum. §. penult. quod vi, aut clara: quia solam vicini debet esse librum usque ad cœlum, ut ibi sit hoc fallit, quando efficeretur imposta, vel quando fieret sub stillicidio suo, quatenus stillicidium se procedunt, per l. fin. de serv. urb. pred. cum ibi not. facit, quod dixi supra de scalis, verbi, posset etiam dub. & quod dicam infra de specularibus. Item fallit quando fieret supra solum publicum, quia ita servatur de conuentudine, per l. aut totum, C. de adiſi. præv.

2. Quid * si aliquis habeat fenestræ suas ferratas versus solum, vel dominum vicini, quia sic steterint per 30. vel 40. ann. ipse vale tollere eas, vicini contradicunt, dicens quod non potest de jure, quia sibi est qualiterius jus per dictum tempus, argum. l. omnes, & l. fin. C. de prescript. o. ann. Item quia interest sua, ne vicini, & vel aliis possit per dictas fenestræ venire in dominum suum, queritur quid juris. In hac q. puto sic dici possit, aut est serv. constituta, ut tenentur ferratas, & non potest eas auferre: aut non est constituta, & tunc aut alias voluit auferre, & fuit impunitus per vicinum, & propter impedimentum, & per contradictionem defuit auctor, & clausum est tempus sufficiens ad perficendum istam servitutem. & idem per l. hæc autem iura cum ibi not. & gloss. & de serv. urb. aut non est transactum illud tempus, & tunc licet non sit prescripta servitus, tamen propter illam definitiōnem, & contradictionem contradicens est constitutus in qua possesse illius juris remanendi ferrata. text. est cum gloss. not. in l. qui luminibus, ff. de serv. urb. pred. & l. 1. C. de servit. & ibi not. per Dd. aut nunquam fuit contradictionem: & tunc aut ille vult tollere ferratas in defectum vicini, vel ut noceat vicino principaliter, puta ut possit per illas fenestræ visitare dominum vicini propter filiam suam, vel pedissequam, vel alia causa simili, & non potest, argum. l. 1. §. domique, de aqua pluv. & in l. fundo, de res vend. & in l. opus, cum gloss. de oper. publ. & pro hoc vide quod not. Cyn. & Dd. in l. altius. C. de serv. In dubio tamen non præsumuntur animus nocendi, gloss. est valde not. in l. fluminum, §. fin. gl. pen. in fine damni inficti, aut vult tollere ferratas pro aliqua commodiitate dominus sua; & potest, licet noceat vicino, ut probatio in d. l. fluminum, §. fin. cum l. sequitur, incipit. Proclus.

Sed quid est contra? * quidam habet fenestræ, verius dominum, vel fundum vicini per quas potest ire in dominum vicini, an possit cogi, ut ponat fenestræ ferratas, ut tollatur sibi dicta facultas intrandi? Dic breviter, quod non, quia nema cogitur in suo labore, nisi sit imposita servitus, in habetur in l. fin. cum l. sequent. de aqua pluv. arcend. & quia in re sua quilibet est moderator, & arbitri. In re mandata. Cod. mar. Eo autem casu quo tenetur habere fenestræ ferratas in suo, si reperiuntur fractæ vel rotatae communite, an ipse teneatur iterum reficiere, & sumptibus suis? Teneo quod sic per leg. & sic foris & etiam, verbi, nam in omnibus. si serv. vend. conjuncta, tenuum debere, de serv. urb. pred. ad quod additum quod supra de serv. omnis ferendi, verbi, hucus autem serv. & supra de stillicidio non avertens vir circa istam servitutem, immo etiam plus

Y 2 dico

dico, quod etiam destructa vel extorta essent in totum ferrata de fenestrar, sicut sit quandoque per stipendiarios tempore guerra, & etiam quia domus vel murus, in quo sunt ferratae, corruevit, an si reficiantur fenestrae, teneantur refici ferratae, & dico quod sic pro quo vide quod dixi supra, de serv. stilicidii avertendis, in 8. queſt. Ultimo adde prædictis, quae dixi supra de stilicidio fere isto, in 1. q. & supra de peno.

CAPUT LVI.

De Solario.

- 1 Solarium si quispiam adificare, velit ad hoc ut sustineatur, in quo loco ipsum affigere debet.
- 2 Muros quomodo cognoscatur an sit communis, vel non, & an sit communis pro diviso, vel in diviso.
- 3 Solarium quod est infixum muro communis vel alieno iure servitus, an pavimento vel lateribus cooperari posse.
- 4 Solarium unum vel plura si una dominus habeat, pars inferior sit unius, pars vero superior alterius sicuti Venetiis contingit, si ille qui pariem superiori habet non habeat aditum venientem ad ipsam nisi per scalas per partem inferiori, nunquid per illam venire poterit.
- 5 Solarium superioris dominus alienus si quispiam habeat, in quo quotidie habitantes currant, vel ejus pauci salient vel pulsant, ita quod exsternibus in parte inferiori impedimento sint, quid juris.

¹ Si quis ^x vult adificare solarium, in quo loco debet ipsum affigere

ut sustineatur? dic quod aut muri unidique sunt sui, & in eis potest signa ponere, & istud non habet dubium: aut muri sunt communis vicino, & tunc aut pro diviso aut pro indiviso. Primo casu potest, quatenus durat pars sua eadem ratione & non ultra, nisi esset servitus imposita per ea quæ statim dicam: Si pro indiviso tunc potest imponere quatenus durat murus, si murus est ad hoc destinatus, ad hoc vide quod dixi supra, de scalis, versi quid autem dicendum.

Quomodo autem cognoscatur an murs sit communis vel non, an sit communis pro diviso vel in diviso: vide qua dixi supra de pariete fere muro in 1. & 2. queſt. aut murs est alienus, & regulariter non potest: quia in re aliena non est licitum aliquid immittente citra servitutem, nisi dominio volente, ut leg. quemad. § 5 protectum, ad l. Aq. de quo vide qua supra dicta sunt de scalis versi, videamus nunc de muro communis. Sed prope matum alienum super trabis vel lignis positum vel requiescentibus in solo suo inferiori bene potest adificare solarium, nec est opus dimittere spatium aliquod etiam unius pedis: quia non habet hoc casu locum l. fin. fin. reg. & ita vidi sepe observavi in solario & stilicidio: quia possunt prope murum vicini adificari, dummodo ipsum non tangant, neque super eo requiescant, sed trabis existentibus in suo quod nota, quia quotidianum est.

Sed ^x queritur, an quis possit solarium, quod est infixum muro communis vel alieno iure servitus, pavimento vel lateribus cooperari, dic regulariter quod sic fallit si propter talen coopturam nimium gravetur murus in quo requiescit solarium: nam tunc non potest, arg. leg. cuius adficiens de serv.

urb.

urb. pred. Nam in tali solario non potest dominus imponere magnum pondus: para frumenti, vel bladi, quando murus commode sustinere non potest, quod est notandum contra multis qui habent granaria,

⁴ Sed pone, quod una dominus habet unam solarium vel plura, pars inferior est unus: pars suus est alterius, sicut Venetiis in multis dominibus contingit, ille qui habet partem superiori non habet aditum ventendi ad ipsam, nisi per scalas vel partem inferiorem: an per illam potest venire? Dic quod non nisi sit impedita servitus: sed debet facere scalas aliamque: ut probatur in l. via constituti § quacunque, de serv. ruf. pred. & ibi hoc nos. Bal. Fio. Paul de Caſtr. & ego plenus dixi supra de serv. stenar. fere aditus, ver. not. unum, aliun palebrum easum ubi omnino videas.

⁵ Quid autem si habens solarium superioris in quo quotidianie currant, vel ejus pauci salient, vel pulsant, ita quod sine impedimento existent in parte inferiori. Dic aut hoc sit in despectum & dannum vicini, & non potest, per ea quod dixi supra in titul. precedenti, in 2. q. vide ibi. Aut hoc non sit in despectum seu dannum, sed pro usu familiæ sue: & tunc potest, per l. fumitum, §. fin. cum seq. de dann. infel. & pro hoc vide optimum rex. in l. scutis, §. Arist. si serv. vend. ubi etiam habetur, quod si projectetur aqua in solario causa scopandi, vel propter calorem, & aliquid de aqua caderet inferius, propter hoc non tenetur, circa quod vide omnino qua dixi supra, de serv. proj. in 2. queſt. Ultimo adde pro compleimento materie quæ dicam infia de manendo.

CAPUT LVII.

De tigno injuncto.

¹ Ades due eadem contignatione contexta si pluribus legentur, quisque legatarius habebit quatenus pars sua sibi legata dures, ec unius contra alium agere poterit, ut tigna non existant, sicuti testamenti, vel moriis tempore erant.

² Tignum unum, vel una tigni contignatio si unam dominum tegat, & postea inter plares dividatur, illud tignum sociorum cuilibet proprium est quatenus tigni longitudine versus parcer suam se extendat.

³ Tigna immissa debent immissa remanere tempore quo dominus pluribus vel inter vivos, vel in ultima voluntate assignatur, sicut prius ante assignationem vel divisionem extiterunt.

³ Domos duas unica contignatione contextas si quispiam habeat, & unam vendat, aliam autem sibi reservet, an emptor, venditore invito, signa aut camenta retinere poterit, quia in domo vendita requestent.

⁵ Molendinum in flumine publico si facere velim; an in ripam via publica tigna immittere potero.

¹ Si duas ^x ades eadem contignatio. ¹ Ne contextæ pluribus legentur, quisque legatarius habebit quatenus pars sua sibi legata dures, nec unius potest agere contra alium, ut tigna non sint uici tempore testamenti vel mortis erant, l. binas ades, de serv. urb. pred.

² Ex quo ^x notandum est, quod si unum tignum vel una contignatio tigni legit

Y 3

tegit unam domum, & postea dividitur inter plures: quod illud tignum est propriam cuilibet sociorum quantitas longitudine tigni se extendit versus partem suam, ut d. l. binas ades, & ibi hoc notum Dd.

3 Item * not. alium ex predictis, quod tigna immixta debent remanere immixta tempore quo dominus assignatur pluribus vel inter vivos, vel in ultima voluntate, sicut erant prius ante assignationem vel divisionem, quibus additum dixi supra de claustris, in 3. qu.

4 Sed * quid si habens duas domos unica coniugatione contexas, unam vendit, aliam fibi reservat, an empir poterit invitato venditore retinere tigna aut camenta, que requisite sunt in domo vendita? Dic quod non, nisi forte contraeius alter se habeat: ut l. quod conclave de dann. infest. Unde sis caetus empir, ut facias in instrumento empionis apponi, vel tigna vel camenta remanente, prout nunc sunt, pro servitute oneris ferendi, ita dicit Angel. in d. l. binas, ades, de servit. urbanorū prediorum & in d. l. quod conclave, fecis est quando dominus legaretur aleti, quia semper intelligitur legari cum servitute oneris ferendi: prout etat tempore testamenti: per d. l. binas ades, & ita est in hoc differentia inter contractas & ultimas voluntates secundum Bart. Ang. & Dd. in d. l. quod conclave. An autem & quando si licitum tigna immittente in communione muro, vide omnino Angel. & Doctores in l. inter quas, in principi. in pen. colum, in fin. de dann. infest. & plenius per erwadum in l. quidam Iberni, in fin. de servit. urban. predior. & vide quae plenius dicit supra tig. imm. in 4. questi. & addit omnino que dicit supra de parte sine muro, in p. q. ser. occurrit mihi circa pred.

Sed * quid si solo facere molendum in flumine publ. an possim tigna immittere in ipsam viam publ. Dicas quod non, nisi volenter eo qui haberet propria viam fundum, argument. l. maius de acquirend. rerum dom. & pro hoc gloss. institution. de rer. divis. Paragrapho riparam, & ita tenet Bartol. in dict. leg. marit. & in l. quoniam in septima questione, de fluminis ubi plenus per eum in rub. codem titulo, catena circa istam materiam vide supra de serv. tig. imm. & supra de claustro seu conclavi & poricis. & supra de pariete sine muro, & not. in fin. de tig. imm. & vide omnino que dicam in seq. rubrica in princ.

C A P U T L V I I I .

De onere ferendo.

- 1 Tigni immittendi inter servitutem & oneris ferendi qua differentia sit.
- 2 Verba, promissa ferre, vel suffinere onera domus tue quid importent.
- 3 Servitus oneris ferendi ad fallum competit.
- 4 Servitus oneris ferendi an personalis actio efficiatur.
- 5 Murus vicini si servituum oneris ferendi debent, si dominus corvus, vel refectorie indigeat. & ipse vicinus non vult reficeri, sed ei cedere, & mili relinquere, an possit.
- 6 Murum oneris ferendi casu quo vicinus reficeri tenetur, qualiter ista refectorie fieri debet.
- 7 Murum communem si duobabent, qua onera adiunca communia suffinebant, & coram alter ipsam deponere vellet & melius fundare ac graviora

graviora pondera superimponere, an altero socio invito facere possit.

8 M. lendenium commune si duo habent & una molles meliores imponere velit, an etiam alter ad expensas teneatur.

1 Quæ sit * differencia inter servitutem tigni immittendi, & oneris ferendi dubitari posset, & dic quod est in significacione verborum seu ordine: ut probatur in l. cum debere columnam, de servit. urban. pred. iuncta l. d. & etiam. Sed tu dic, quod potest esse in praedio rusticō, ut dicit supra de servit. oneris ferendi in princip. dic tu ibi.

Hac * verba promitto ferre vel sustinere onera domus tue: hoc importat, ut dominus adiunca servituum seu ipse ades aliquid faciant. Habet enim se in ista oratione dominus serviens per modum agentis: quia ista debet sustinere onera: & agit hunc actum sustinendi onerata in his verbis, quod licet tibi immittere tigna nihil importat, quod debet facere dominus serviens, sed concedunt facultas Domino adiunca dominantium, ut probatur in l. cum debere conjuncta d. l. sicut, in princ. secundum Bart. qui ita not. in d. l. sicut, in princ. & addit que scripti supra de servitute oneris ferendi, vers. sed quaro, quis mihi debet servitutem, plenius declarati quomodo cognoscatur servitus oneris ferendi, & servitus tigni immittendi, & quomodo una cognoscatur ab alia.

Et ex his * nota, quod licet alii servitutes regulariter non competant ad factum, sed ad patientiam tantum ut l. quies, §. 1. de servit. tamen aliud est in ista servitute oneris ferendi: quia competit etiam factum & l. si forte, §. etiam, si serv. vend. da quo dic ut dixi supra de ser. one. ferent. ver. huius autem servit.

Ex quo * not. aliud quod licet casu quo alium incumbit onus ferendi non dicatur servitus, sed potius obligatio personalis: l. si servitus, §. futuro & ibi not. de serv. urban. pred. & habetur in l. fin. §. fin. ff de con. empt. tamen hoc fallit in servitute oneris ferendi, ut d. §. etiam, & ibi hoc not. Flor. De hac servitute oneris ferendi, non videtur fieri mendacio, nisi in praedio urban. l. cum debere columnam, ff de servit. urban. secundum Flor. in d. §. etiam. Sed tu dic, quod potest esse in praedio rusticō, ut dicit supra de servit. oneris ferendi in princip. dic tu ibi.

Circa istam * servitutem oneris ferendi, pone, murus vicini debet servitutem oneris ferendi & suffundi onera domus: si corruit, vel refectorie indiger, vicinus teneatur onera reficeri, non ego, ut d. §. etiam, & dixi supra de servit. oneris ferendi, vers. sed nungquid ille. Quid si vicinus non vult reficeri, sed ei cedere & mihi relinquere, an possit? Et dicas quod sic: quia ita est obligatio in rem, non in personam, iuxta est not. in l. & si forte, §. Labo, si servit. vend. quod facit ad not. per Bart. & Dd. in l. is cum quo, de aqua plu. arend. & per Flor. in d. §. etiam & per gloss. in cap. qua in Ecclesiarum, exira de confit.

Quæto * etiam casu quo vicinus teneatur reficeri murum oneris ferendi qualiter debet fieri ista refectorie vide texum, & quod ibi not. in d. leg. & si forte, §. modus. & addit, quod patrem proprium quis meliorem, quam in servitute impositus est, facere potest, non deterioriem: quia tunc teneatur actione confessoria, vel prohiberi potest, de nov. ope. nun. per d. l. & si forte, §. fin. cum sequi. ubi etiam ponit

ponitur quis sit eventus harum actionum.

- 7 Item * quarto, duo habent murum communem, qui sustinet onera communia, puta ædijum suarum; alter eorum vult eum deponere, & melius fundare, vel alio modo ipsum fortiorem facere, forte ut possit ibi arcum suum voltae lapideæ fundare, vel forte graviora pondera superimponere quam confusivæ, que secundum sūi primam formam superimponi tunc non possent; queritur, an possit invito altero socio, & dictis quod non, text. est, & ibi hoc not. Dd. in l. parietem, de servis. urb. praedio, nisi paries effet ad istum usum destinatus, vel nisi hoc efficit actum, vel nisi indigetur tali refectio: & ex his modis potest intelligi l. si communes ades, communis divi. & ibi hoc non & habetur per Bart. in l. parietis communis, & in l. damni, §. cum parietem, de dan. infel. & per Cyn. & Dd. in l. si ut proponas. Cod. de adiſe. privat. Et per d. l. parietem, secundum Bald. & Dd, ibi fuit determinata ita quaſio.

- 8 Quod * si unus ex habitibus commune molendinum vult imponere molas meliores, & alter sociorum non vult teneri ad illas expensas; quod non teneatur, quia melior est conditio prohibentis: l. Sabinius communis divi. Nec obstat l. contra dubius, §. idem respondit, socius qui cesserit, pro socia, per quam quidam dicuntur contrarium: quia ibi res eius altera pertinera, non facta ibi expensa: hic securus, & codem modo debet responderi, ad l. si ut proponis. Cod. de adiſe. privat. An autem actio que competit pro illa servitudo oneris ferti, si ades plurimum dominorum sint, competit insolendum? Dicas quod sic, ut d. l. & se d. l. & g. plurimum, ubi vide. Item in hac actione veniunt fructus, id est, commodum, quod habetur, si

onera ædijum ejus vicinus sustineret: ut text. est in d. l. & si forte, §. pen. Cætera circa istam materiam vide supra, de servis, oneris ferendi.

C A P U T L I X.

De Refectione.

- 1 Refectio quid propriè sit.
- 2 Rem propriam an quis reficere tenetur.
- 3 Conversantibus per viam publicam ubi est dominus ruinosa, per quod remedium succurratur.
- 4 Dominus diruta, si deformitatam in civitate pariat, quod remedium contra dominum intentandum est.
- 5 Dominus vel res quando aliena fuerit, an & quomodo, & per quem refici debet.
- 6 Idoneitas intelligitur, quando in extremo non peccat quoniam nullum extremum laudabile est.
- 7 Actio que competit socio reficere volenti in causa permisso contra alium socium prohibentem.
- 8 Sociorum unus si suo sumptu adiustum commone jure societas, seu communis reficat ad solum, ad quem paratur, seu deſtitutum erat, verbi causa domum ruinosam, aut molendinum in flamine, aut parietem communem, an contra illum qui recusavit, agere poterit.
- 9 Dominium partis aliquaj rei, que refectio indiget, an in refiectum ipso jure transeat, vel requiratur sententia, & nunquid transeat etiam possessio.
- 10 Socius aliquaj rei, qui rem reficit, an suo, vel communis nomine reficere debet.

ciffo

- ciffo datur.
- 11 Parietem communem si unus ex scilicet reficere vellit, alter vero remanserit ex ea refectio sibi damnationem immiscat, qualiter sibi succurratur.
- 12 Parietem refectio oneris ferendi servit, quem debet, ad quem spectat.
- 13 Si quidam nobilis promiserit comitensis, iudicium reficere pontem: qui ponit tuus parvus erat, & postea in tantum aqua crevit, quod pontem ericere necesse fuit, qualiter iste nobilis teneatur.
- 14 Paries alienus, si per medium pedem in alterius domum inclinaverit, an contra eum agi possit, ut ipsam erigit & reficiat.
- 15 Rem usiſtructuarium reficiendi onus, ad quem spectat.
- 16 Rei usiſtructuarie refectio ad quem spectat.
- 17 Fundus si locatus est, vel etiam dominus, refectioi impensa ad quem spectat.
- 18 Emphycta, libellarii, seu feudarii, ar fundum, vel quid aliud reficere teneantur: ubi etiam quid de re dotalis, num. 19.
- 20 Fructus vel redditus aliquaj fundi, vel dominii si legitur, refectio ipsa ad quem spectabit.
- 21 Ecclesia & cleri i. an teneantur ad reparacionem murorum, seu refiectio oneris fortificiorum ciuitatis, & portuum & viarum, & portarum, & aqueductuum.
- 22 Ecclesiastis parochiale am laici parochianam teneantur reficere, an vero clericis.
- 23 Ecclesia adiſionem si jus patronatus acquiratur: an etiam ex refectio, vel reparacione queratur.
- 24 Tutor an pupilli edificia collapſa, & deformata reficer poterit.

Quia in materia servitutum plures occurrit de refectio, & maxime in servitute oneris ferendi, ideo de eo aliqua utilia videamus.

Et * primo, quid sit reficere. Dic. reficere est rem ad pristinum statum reducere, hoc est, ne quis dilatet aut producat, aut exaggeret, ut est rex in l. 3. §. reficere, de iuri, alicuius privat.

Secundo * nunquid aliquis compellatur rem propriam reficere: dic, aut queritur de domo seu te sua, aut aliena, aut de communis. Primo casu aut dominus est destruncta proſus usque ad aream, & tunc non compellit eam reficere, quia de novo quis non compellitur ad redificandum, ut l. singularium, C. de adiſe. pri. & ibi hoc not. gl. & in l. ad curatoris, de dann. infel., ita enim videatur esse nova constructio, non refectio l. 1. §. si quis adiſionem de novo ope- ratur. & l. inter stipul. §. sacram. de verb. oblig. Fallit in curialibus, ut d. l. singularium, fallit secundo, quando per statutum vel conventionem id efficeretur. Fallit tertio, quando efficeretur impossita servitus oneris ferendi in domo destructa: quia tunc cogeretur eam reaſſedicare dominus suis lumpribus ad hoc, ut possit onera sustinere, l. eam debere columnam, de serv. urb. pred. Aut dominus non est in totum destructa, quia non est diruta usque ad aream: & tunc five sit unus, five plurimum, debet reficci. Et potest dominus cogi per procuratores seu administratores, a reipub. ut reficiat, & in quantum non sit potens, sumptu publico refici debet, text. est not. in d. l. ad curatoris, & ibi per gl.

& Dd. & habebut in l. se preses. ff. de off. presid.

3 Ex quo not. * quod licet conver-
santibus per viam publicam , ubi est
domus ruinosa , ventum habens non
succurratur per remedium cautions
dam, infest. quia non timetur dam-
num in rem , sed in personas , ut l. qui
binas , & l. qui danni , de danni, infest. in
fin. tamen subvenitur alio remedio :
quia possunt judicis officium implora-
re, ut aut rem in totum deponant,
aut reficiant, ut transfeuerit damnum
dari non possit , & ita sententia gloss. in
d. l. ad curat. & ibi hoc not. Angel.
& ita alias , dum estrem judec
procuratoris communis Verona, coegi,
quendam ad reficiendum domum
suam ruinosam, quae transfeuerit mi-
nabatur ruinam.

4 Item * ex hoc not. aliud , quod
quando domus est diruta , & deformitas
perditur in civitatem , si dominus ad refecionem est potens , potest
compelli ut reficiat , & hoc spectat ad
officium curatoris . & in quantum ille
non sit potens , dictus curator sumptu
publico illam reficiat ; seu reficeretur po-
terit , nisi intra tempus à judice as-
signatione reficiatur , cum usurpi eam
respub. det. hinc potest pro iure dicti
sumptus , & usurparum , n. est text. not.
in d. l. ubi Ang. & Dd. de danni, infest.
Potest etiam dominus , si non habet
unde reficiat cogi ad vendendum alteri , qui sit potens ad reficiendum , &
si eam justo pretio vendere non posset ,
non cogitur ad vendendum , sed licet
poterit à rep. petere tantum , quantum
sufficiat ad reparacionem domus , di-
ctum est singulare aetrum Spec. in tit.
de satis. & hoc quoque qui alleg. in art.
leg. in prin ad Syl. & l. 3. §. fin C de seru.
qui pro pre. lib. accep. quod dictum
Spec. sequitur Ludo. Ro. 3. 1. not quod

inci. nor. quod in pluribus locis tibi
faciet honorem.

Secundo casu * principali , quando
res vel domus est aliena in totum , an
cogatur reficere ? Et regulariter dicas ,
quod non. Fallit quando de hoc efficit
facta promissio. Fallit secundo , in
casu not. l. sicuti si ser. vend. in pr. de
quo dixi supra de serv. oneris frenidi,
vers. quonodo autem paries , vel colum.

Tertio casu principali quando do-
mus , seu res est communis plurimum
dominorum ; & tunc subdividetur. Aut
nullus vult adificare , aut reficere ,
& nullus compellitur , nisi quando
timetur damnum transfeuerit , vel
quando inducit deformitatem civitati:
qua: tunc sicut unus dominus cogi po-
test , & plures , per d. l. ad curat.,
de danni infest. & supra dixi in pri-
mo casu princ. Aut uterque vult refi-
cere , & tunc aut concord. ne in refecio-
ne , & non est dubium : aut discordant
in modo reficiendi : tunc aut
vult unus reficere in majori quantitate
quam prius esset , alter in eodem sta-
tu , & iste ultimus preferetur , illud est
proprie reficere , l. 3. §. reficere de
iust. aliquo privat. & pro hoc vide
qua: dixi supra titul. proxim. vers. 1.
& per predictam partem. Aut quilibet
vult reficere juxta priorem for-
mam diversis tamen modis idoneis ,
leg. in reficendo. & ibi hoc not. Dyn.
Baro. & Doct. de danni. infest. &
Angel. in d. l. quidam Iberus in princ.
in 3. colum. vers. reficere videtur de serv.
urb. pred.

Ubi * dicit , quod idoneitas debet
intelligi quando non peccat in ex-
tremo : quia nullum extremum est laudabile . Secundum Phil. & probabo in
d. l. in reficendo cum gl. Aut unus tan-
tum vult reficere , alter vero non , & tunc
ille qui vult reficere , vult reducere in
meio

meliorem statum rem quam prius esset:
sed non est necessarium , puta quia est
molendinum habens duas molas , &
vult imponere meliores , & alter non
cogitur , l. paristem , de serv. urb. præ &
ibi hoc not. Dd. & tunc procedit illa
regula , quod in communi melior
est conditio prohibentis , l. Sabinus
communi divid. & dixi in precedenti
tit. ante fin. Aut vult unus tantum re-
adficare rem communem reducendo
ad pristinam formam : & tunc aut vul-
te in communi readficare jure servi-
tutis & non potest , d. l. paritem , aut vult
adificare jure communionis : & tunc
aut vult facere id ad quod erat parata
res seu definita , & potest invito
socio , l. cum duobus , §. idem respon-
dendum , & §. idem Mela. pro socio , &
l. in tantum , §. in communi , de rer. di-
vis. & l. communis ades . & ibi not.
communi divi. aut res non est ad hoc
definita , & tunc aut est hoc actum ,
& potest , aut non est actum , & tunc
aut non interest alterius socii prohibe-
re , & potest ex invito reficere , l.
fistulam , §. pen. & fin. de serv. urban.
præ. & l. quidam Iberus , Paragrapho
fin. ed. titul. Aut interest alterius socij ,
& tunc est melior conditio prohiben-
tis , & ita loquitur , d. l. Sabinus
communi divid. & d. l. paritem , & ita tenet
Cyn. in d. l. si proponis , Cod. de adif.
privat. & c. verofimile , quod propter
societatem , & contumaciam non au-
diatur volens cedere res , alias estet se-
cun. l. cum usufructu de usufructu secundum
Ang. in d. l. quidam Iberus , in princ. ad
quod addit que dixi in iust. præc. vers.
circa istam servitutem. Et not. quod
propter secundum remedium , quod est
singulare : videlicet , quando res com-
munis indiger refecionem , puta domus ,
vel molendinum : & unus sociorum
ab altero requiescit non expofit sum-
pus pro parte sua , si alter socius re-
firat in totum de suo , & post refec-
cio-

nem non requirit sociū, quod restituā
sibi sumptus pro sua parte, quod si sit
per quatuor menses à die refectionis
facta per alium socium, & non restituā
pro parte sua, dominum totius
transit pro refectione, text. est elegans
in d. si ut proposis. & in d. § idem re-
pondit, focus qui cestianus, quod perpe-
tuo teneat.

9. Et * nuncidominus transeat
ipso pte, vel requiratur sententia, mun-
quid transiat etiam possesso, vide per
gl. & Dd. in d. § idem resp. Aut conser-
vatur non sicut contumax in refectio-
ne; & tunc solum agitur ad sum-
ptus, & focus, si rectum, ff. pro f. &
ita tenet Ang. in d. l. quidam Iberus,
in princ. aut res est communis non ra-
me jure sociatis: focus contingit in
duobus communiter rem eneuntibus,
aut duobus legataris, vel hærediti-
bus ejusdem rei, vel alio modo in
conjunctione incidentibus: & unus
istorum reficit rem communitem suo
sumptu proprio; & tunc aut alter so-
cius sicut contumax: & habet locum
duo prima remedias, scilicet repeti-
tio sumptuum cum usuis, & adjudica-
tio dominij contra conseruatorem,
qui noluit in sumptu confere. Sed
textum non habebit locum, scilicet ut
possit agere præcisus, ut refundantur
sumptus cum omni interesse, text. est
in d. l. si ut proposis. aut alter focus
non sicut contumax: quia non sicut re-
quisitus, & hoc casu conveniens non
potest, nisi tantummodo pro restitu-
tione sumptuum, d. l. si ut proposis. &
not. in d. § idem resp. & Angel. in Liqui-
dam Iberus.

10. Tertio * casu principali, quando
dubitatur quo nomine focus re-
ficit, an suo, an communis. Dic,
quod in dubio videtur reficisse no-
mine communis, leg. merito, ff pro-

fec. quia hoc est sibi licitum, contra-
rium est illicitum, leg. si is, C. de adif.
priv. Item quia facies nomine propo-
pito, intelligitur donare sumptus: do-
natio vero in dubio non presumitur,
leg. cum in decimo, de prob. i. a tenet
Ang. in d. Lquidam Iberus, in princip.
in col.

Quarto * queritur, quid si unus ex
focus vult reficere patrem communem:
alter vero inquit ne fieri damnum
imminuerit ex ea refactione, qualiter fi-
bi fructuantur, vide plen. per Bart.
& Dd. in L. danni infelli, §. com par-
tem de danni f. & plenissim. in Ang.
in later. qns. & in L. parate eo tit.
& per Iosan. Pet. de Papia, in ulti. li. in
gl. antep.

Quinto * queritur ad quem spectat
reficio patris debet servitatem
onoris ferendi: dic ad eum qui debet
servitatem, & non solum de parte
exilente tempore servitutis, sed etiam
etiam de surrogato, l. cum debet col.
de seru. sub pred. & vide que dixi supra
de seru. onoris ferendi, vide l. scius in pr.
si seru. vend.

Sexto * queritur: quidam nobilis
promisit cuidam comitenti reficere
ponens: tunc pons erat parvus, po-
stea crevit aqua, quod opo: tet crec-
te pontem, qualiter iste nobilis tene-
tur: istam q. disputavimus Franc. Accus.
Bald: cam sic decidit. in leg. non. mo-
dus, Cod. de seru. aut augmentatum
est omnis refectionis intrinsecus circa
eandem latitudinem pontis: ut quia
aqua perdidit hoc facit, ut necessaria
sit major impensa solito: tunc
petinet ad nobilium: quia est aug-
mentatio intrinsecus, aut est augmen-
tatio extrinseca in majori latitudine
ponens: & tunc eaturem ad nobilium
non pertinet: quia tempus contra-
etus inspicitur, d. l. non modus, & l. 3.

¶ l. Rutilia Polla. de contrab. empt.
& l. danni, §. si is qui de dann. inf. &
l. hoc iure. §. si aqua. de aeq. quot. & est.
& de r. v. l. 1. §. pen. de verb. oblig.
l. quicquid astringenda, eo. tit. per
quas leges Franc. Accu. determinavit,
per illam promissiōrem nobilēm non
pertinet.

14. Septimo * queritur, si parties alter-
nas per medium pedem inclinaverit
in dominum alterius, an possit con-
tra eum agi, ut ipsum erigit, & re-
ficiat, dicit quod sic, text. est not. in leg.
si cum mens in final. & i. leg. si quo-
modo in principio, si servit, vnde & ita re-
tinet Iosan. Pet. de Papia, in suo s. lib.
in gl. antep. ad fin. quod not. pro
tutor, que Bononia penderit super tur-
cum A. l. locum.

15. Octavo quæritur * ad quem spectat
onus restringi rem usui. Quævarum:
dic, aut quæritur de cura, & sollici-
tudine refractionis, & ita simpliciter per-
tinet ad usumfructuarium leg. i. in s. al.
usuf. querendam. care. & l. in s. al.
f. in gl. antep. ad fin. quod not. pro
tutor, que Bononia penderit super tur-
cum omn. p. n. & not. Bart. quem om-
nino vide in l. cotem faro. §. qui ma-
ximus in pen. col. in final. de Public.
Aut quæritur de impensa: & tunc aut
est magna, & pertinet ad proprietati-
um, aut parva, & spectat ad usum-
fructuarium, l. bokkenus, & ibi not. de
usufuct. & leg. cum ad quem. & ibi
per gl. & Dd. Codic. de usufuct. &
leg. danni infeli. & ibi not. per gl. &
illa est communis opin. An autem
scientia differentia, an usumfructua-
rius habeat usumfructum ex causa lu-
crativa, vel onerosa & Flo. in leg. ba-
letonus 7. ff. de usuf. videtur dicere,
quod sit facienda differentia: videlicet
quod habens ex onerosa, non te-
neatur etiam ad modicam, per d. l. si
quis dominum, & l. si quis fraudum.

Nono queritur, * ad quem spectat
ref. eti. eti. eti. i. i. dic ut per text. not.
& quod ibi not. in l. si domus de ufo. &
hab. ubi sit alia distinctio, quam in usu-
fructuatio.

Decimo * queritur, si locatus est
fundus, vel domus, ad quem spectat
ref. eti. eti. eti. i. i. dic ut ad dominum
locantem, non autem ad conductorem,
l. simerces, §. si uia major. loc. &
lex conditio, in principio est. & vide
textus cum gl. in d. l. si merces, §. con-
duct. & in son. & ibi per Pet. Cyn.
& Dd. Cod. de pign. & id. o. sic statu-
tum dicit quod quilibet ante domum
tenet lector, scholates vel alii
domini conductentes non tenebuntur,
quia non possident, l. non soli. ff. de loc.
& si solvent, volunt imputare lo-
catoe pro pensione, vel repetere actione
ex eo contractu, & si non solvent
possent occupare domum, leg.
adiles, ff. de via publica, secundum Pet.
Cyn. & Doctor. in d. l. in summa. &
idem tenet Rofied. in libello. de offic.
i. n. quid sit in via publica, in final.
& idem tenet Albert. de Rof. secundum
Odofred. in suo opere statutorum, in
prima parte, que. 13. & Flor. in leg. se-
pendentem. §. si quid clolearij, ff. de ufa-
fruct. & vide Paul. de Cest, in d. l. leg.
ex conditio, princip. ff. loca. x. Bald.
in leg. ob causam, ff. de att. & ob ig.
& intellige predicta quando conductores
eogi possint ad refactionem, vel
pugnationem via expensis tamen pen-
sionis

18 sionis, *m d. l. adiles*, item intellige, si quis gratis habiter, si purgatio est talis, quod pertinet ad utilitatem momentaneam, fecus si ad perpetuam, *l. 4.*
g. 1. de impen. secundum Bart. qui ita not. in l. adiles. Item adde, quod viam destruam quis reparare, seu reficere tenetur, quatenus protervitas latitudo sue domus, *secundum Ang. in l. fin. per ilium test. C de adis. privat.*

Undecimo quæritur, * quid in emphyteuta, seu libellario, seu feudaria? Dic cum isti possident, & habeant utile dominium, l. 1. § qui in perpetuum, sⁱ si ager vetig vel emb. per. & cap. 1. rei autem in titul. de re alia fact. impensa refectio[n]is spectat ad eos, non autem ad dominum, ut probatur in leg. 2. Codice de jure emb. & ibi hoc nos per Albert. de Ros. & per eundem in suo opere statutorum. in 1. parte, quafi 136. & ideo in instrumentis investitutis follet communiter dici, quod dominus dat ad meliorandum, &c. & idem est dicendum in superficiaria eadem ratione, per l. superficiaria cum sequ. de rei tuis, C. de oper. publ. & ita tenet Azo, in sum. Cod. de oper. publ. in pr. & Bald. in tit. de pac. Conf. in 9. column. de quo vide per gl. qua altere dicit, & ibi per Bartol. & omnes Dd. in l. ad instru[n]ctionem, C. de sarcoph. Eccles. & per Bald. in l. vii pendentes de suis in apofolis, & per Arch. 16. q. i. juxta. & per Ant. de Butt. & Dd. in c. non minus de immo. Ecc. & per Jo. Pet. de Papia, in 1. libello in gloss. in ver. jure dominij, vel quafi in ult. column. qui etiam tenet quid sic.

19 Quid autem * in re dotali? dic ut
in tot. titul. de impen. & maximè i. l. 3.
§. 1. Et. quod dicuntur, cod. titul. & in
l. divortio. §. impendia, cum seq. sol.
matr.

quatuor, & ibi per Archid. & vide om-
nia gl. 16. q. 1. si monachus & Inno-
& omnes Dd. & gl. in c. de his. de eccl. adif.
& per Alb. de Ros. in l. ad infrastrictiōnē,
de sacro. Eccles.

20 Duodecimo queritur, * quid si legantur fructus, vel redditus aliquicun-
fundi, vel domis, ad quem spectabit
rectio? In hoc debet considerari.
Ant intelliguntur legatus ususfructus
eius proprie, & tunc dic ut dixi su-
pra in 9. questione. Aut non conse-
tur legibus ususfructus, & tunc spectat
rectio ad heredem, istud probatur in
I fund. Trebaviani, de usfr. leg. quomo-
do autem cognoscatur, an intelligitur
tunc legatus usfr., vel non. *vide* el.

Decimosecundo queritur ex admo-
catione Ecclesie acquiritur qui patro-
natus: *ut in cap. nobis, de jure e patr.*
nunquid ex refectoria vel reparacione
etiam queratur? *vide per hoc gl. in d.*
c. quonian. & ibi per omnes Dd. & per
aliam gloriosissimam de confec. dist. 1. de
fabrica.

Decimosexto * queritur, an tutor 24
possit adificia pupilli collapso reformata rectificare? Et dic, quod sic: ut pro-
batur in lex que tutores. C. de admis. *et ibi hoc not. Sal.*

- 25 Decimo septimo * quartier, ad
quem spectet refectio iei. d. bentis ser-
vitutem? Dic ut habeatur in l. loci corpus
S. Iugos mibi si seru. vend. & in l. Et si
foris S. & etiam cod. tis. in 1. refectiois
f. commu. in prad. & in l. inter. si seru.

C A P U T L X.

De Ponticello.

- Decimocostav^o quantitat^e, an point
nunciari pavum opus sufficienti adi-
cium vel cloacam? Dic regulariter
quod non, leg. i. § si quis edificium &
l. de pupilo. § si quis rives de nov. oper.
nunc.

27 Decimonono^o & ultime quantitat^e
an refectio domus dicatur pia cau-
dicas ut est causa singularis, in l. si quis
pro redemptione. § fin. de don. ex quo not.
quid fecit communitati, seu executores
testamentorum pre relicts ad pias
causas possunt dispensare pro ref. & o-
ne aliquius domus combustae vel
ruinosa: quod intellige quando dominus
domus esset pauper: fecus si esset dives,
per not in l. llna. C. de sacros. Ecl.

A D D I T I O.

a Administ. Utrum administrator
teneatur de mala administratione
latifacere? Responde secundum in-
noc. in c. prefentium. de pignor. quod
sic, & ille cuius est administrator,
habet actionem negot. gest. contra
eum qui male administravit: ff. de ne-
got. gest. leg. 3. §. ultim. 12. qust. 2. si
qua de rebus &c. si quis qualibet condi-
tione. Unde adverte, quod teneat-
ur administrator secundum gloss. in
leg. can. offe. dñm. ff. de fidej. p. iut. de
dolo, ut ibi. & lata culpa: ut l. car-
atoris. C. de negot. gest. & etiam levi,

1 Ponticellos seu pontes super dominibus
privatorum appensos, & penaten-
tes super viam vel solam publi-
cum, an de jure communis quis te-
nere possit.

2 Stillicidi per edificationem super so-
lum publicum, illius sole dominante
aliquis non efficiatur.

3 Ponticellum adficare super solum
publicum ex concessione facta a
principiis vel senatu, aut ex gubernati-
one, civitate, vel ex constituti-
tione, vel ex forma statui si licen-
tia sit, & quis in dictis casibus
relit adficare ponte ita latu. &
longo, quod inferius dananum,
vel incommodum & impedien-
tium viciniis, seu transversibus com-
planstris, & animatis ornatius,
qui commode pertransire non
possint, an bjuismodi ponticellos
adficare possit.

4 Generalis concessio semper intelligi-
tur, quod sine danno & alterius
incommodo fiat.

5 Adficant licentia in loco publica-
fin incommodo & damno alterius
concessio intelligitur, nisi expressa
dicatur etiam cum alterius dam-
no & incommodo.

6 Incommodum maximum, vel mag-
num, vel parvum, iudicis arbitrio
dicatur.

- 7 Consuetudo vel statutum si distare
rit, quod ponticelli super viam publi-
cian fieri possint, & duo sint,
uno ex una parte strata, & aliis
ex alia, an coram qualibet com-
punctionis ad stratas medietatem
se extendere poterit.
- 8 Promiserimus si tibi dare viam ad
fundum tuum per fundum meum,
an supra viam pontem facere pos-
tero.
- 9 Ponticelli super solum commune per
unum ex focus au edificari pos-
site.
- 10 Dominus unam si ab utraque parte
via habeat, & portem supra so-
lum publicum, vel etiam supra
privatum, vel communem in causa
permisso, an si unam dominum de
domibus meis vendam videar pon-
tem vendere, qui in alia domo re-
quiesciat.

Consueverunt * in multis civitatis-
bus & locis ponticelli seu pontes
appendi super dominus privatorum
pendentes super viam publicam vel
solum publicum, namquid de jure
quis eos tenere possit, vel de novo fabri-
care & dicendum est, quod non
regulariter, ut l. 2. §. trattatum, & ibi
gloss. ne quid in loco publ. & in l. fin.
ne quid in flum. publ. in principe, & ibi
Flor. de servos. & in l. qui sellam, §. in
rusticis, & ibi hoc not. etiam Flor. de
serv. urb. præd. nisi consuetudo esset in
contrarium: ut l. ac in totum C. de edif.
privat. vel nisi hoc esset concessum à
principe, vel senatu, vel administratore
civitatis potestaten habente, l. 2. §.
merito, & Paragrapho si quis à prin-
cipi, ne quid in loco publ. & in eadem
l. in principe, & ibi per glo. & in l. probi-
tore, §. plane, & ibi per Bart. quod vi
aut clam. vel nisi esset permisum à

statuto, ut d. § plan. ibi, si vero lex mu-
nicipalis, vel nisi eille præscriptum,
stilicet per tantum tempus, quod non
extert memoria in contrarium quia tale
tempus habet vim concessum & pri-
vilegium, ut in c. supra quibusdam, § pre-
terea de verisig. in fin. & in c., in fin. de
proser. in 6. vel nisi effici facti patiente
vicio, & nemine contradicente,
ne prætorie prohibente; quia tunc non
debet demoliri ne urbs deformetur
ruins, l. 2. § si quis nomine prohibent,
ne quid in loco public. & l. fin. eod. in. &
not. per gl. in l. monasteria. C. de edif. priv.
vel nisi effici ponticelli sub stilicidio
domus quatenus stilicidium se proen-
dunt, eo tamen causa quo solum, quod
est sub stilicidio, sit ejus, cuius est stilicidium
five domus, quod quando sicut
vide que plene dixi supra de serv. stilicidiis
avertendi, in 9. q. & addae prædictis
que dixi supra de serv. prærogandi, in 4.
& sup. de stil. sive tello. Circa tamen
prædicta altera considerante potest ita
distingui: quandoque ponticelli
transcendit viam, quia forte unius habet
duas domos, & in medio earum est via
publica an sit licitum eum habere pon-
tem, per quem iter de una domo ad
aliam: vel etiam, ut quandoque vidi,
per talium pontem non potest in de
domo in aliam: tamen transeundit to-
tam viam & requiescit in alia domo
ultra viam, & solum publicum: & his
casibus non licet habere, ut est text. in
d. l. 2. §. trattatum, & ibi gl. & Bart. ne
quid in loc. publ. & est text. apertus n. l.
fin. eod. tit. not. Bart. in l. quomodo in
13. qu. de summa. & in l. si duo §. Labeo
per illum text. usi possid. & Bald. in l.
item lapilli, in 5. colum. versic. dicto de
occupat. de rer. divis. & not. dominus.
Do. de sancto Ge. in c. cum ex eo de excess.
prelat. lib. 6. & dixi supra de servitu-
tate protegendi, in 4. quest. nisi confu-
tudo,

gendi in 4. quest. nisi consuetudo, vel
statutum, vel principes, aut senatus,
aut præscripto hoc permetteret, per ea
qua supra dicta sunt. Quandoque pon-
ticellus non transcendit totam viam
sed pender super via, vel solo communi-
ti: quandoque nullum est desuper
stilicidium, & idem eadem ratione,
quia est super communem. Quandoque est
stilicidium desuper, & tunc aut ponticel-
lus se extendit ultra stilicidium: &
idem eadem ratione. Aut ponticellus
non se extendit ultra stilicidium: sed
in tantum, vel minus, & tunc videatur
quod possit licet fieri, & teneat, per
leg. fin. § de serv. urb. præd. intelligendo,
quod lex illa locum habeat, etiam
quando solum, quod est sub stilicidio
sit publicum.

2 In dubio tamen * ego teneo contra-
rium, videlicet quod per adscrip-
tionem stilicidij super solum publicum
adficans non efficiatur dominus il-
lus soli, ut dixi supra de servitute
stilicidij avertendi. Sed horticellus, &
similia ex quibus non timetur damnum
transeundibus, bene possunt apponi,
etiam supra solum publicum, de quo
dic, ut dixi supra de serv. prærogandi,
maxime in 5. q. & prædicta procedunt,
nisi per statutum esset altera permisum,
vel de consuetudine altera ser-
ratur: per d. l. ac in totum. C. de edif.
privat. vel nisi hoc esset permisum à
principe, vel superiori, aut præcti-
pum, ut supra dixi. Quandoque pon-
ticellus adficatur non super solo, vel
via communem, sed super solo alieno
privato, vel communem cum uno privato:
et tunc subdistingue in omnibus, &
per omnia, ut supra dictum est, quan-
do adficatur in solo publ. excepto
quia si habet stilicidium, quatenus se
potest, potest ponticellum fabricare,
per ea qua habentur in l. fi. §. fin. de
damno, & incommodo alterius fiat.

*ut est gl. not. in d. §. si quis à Principe in gloss in princ. dum dicit, neque sic concedatur, scilicet generali concessione, &c. & allegat ad hoc iura. Aut illa forma concessionis, & licentie est simplex: quia dum simpliciter dicitur, quod possint ponticelli fabricari super solum publicum, & idem dicendum est: quia si in generali concessione a intelligitur sine incommodo, & damno aliquipus, multo fortius in simplici, pro hoc est text. in d. §. si quis à princ. in princip. dum dicit, si quis à principe simpliciter imperaverit, ut in publico loco adficeret, & ibi gloss. in princ. dum dicit, in generali concessione, vel simplici. Aut illa forma concessionis vel licentie est specialis, puta quod potest fabricare ponticellos in tali contrata, vel tali domo, & idem eadem ratione, quia in dubio dicendum est, quod concedens intellexerit sine injuria, & incommodo aliquipus, quia quoiescunque aliquid fieri permititur, ita permitti oportet, ut siue injuria cuiusquam fiat: *ut est text. not. in d. §. merito.* Aut forte singulariter, puto quod possit fabricare ponticellos supra solum publicum tante altitudinis, & longitudinis, latitudinis: tunc secundum formam illam possint fieri, *pro hoc est text. cum gloss. not. in l. 1. Cod. de edif. privata, quia ponit exemplum, quando est statutum certis modis adficiandi, sicut est Florentia, & etiam gl. singularis, in l. quibus luminibus, de serv. urban. præd. in princ. putto tamen quod hoc casu intelligatur talis concessio singularis, sine incommodo alterius, per predicta iura: & per hanc rationem, quia in dubio concessio quoemcumque specialis, & singularis semper intelligitur sine damno, & incommodo alterius, nisi in concessione dicatur expressè, etiam**

si hoc faciat dannum, vel incommodo alteri: ut est text. qui hoc ibi vult. in l. 2. §. si quis à princ. ff. ne quid in loco publ. ibi, nisi hoc imperaverit, & isto modo debet limitari dicta gl. videlicet in l. 1. Cod. de edif. priv. & in d. qui luminibus.

*Ei sic not. * quod in omnibus predictis casibus intelligitur concessio, vel licentia adficiandi in loco publico, vel supra solum publicum sine damno & incommodo alterius nisi expresse dicatur, etiam cum damno, & incommodo alterius. Et predicta concessio, scilicet quod possit adficiari cum incommodo, & damno alterius, valet: *ut est text. in d. §. si quis à principe, sed intelligetur de damno sine incommodo parvo, ut ibi not. aut de maximo sine magno, arg. l. quies de precib. imper. offer. & l. si quis sepulchrum, in principio, de relig. ita debet intelligi. servientes, §. 1. de serv. & tener ibi glossi & in d. §. si quis à principe, in ver. imperaverit, in 2. solutione, quam puto veram, facit ad hoc quod not. Bart. in l. quoniam, in 1. quest de flamin. nisi in concessione fuerit dictum etiam cum maximo damno, vel incommodo alterius juxta not. in d. leg. quies.**

Quomodo autem dicatur * maximus, vel magnum, vel parvum incommodum, vel damnum? Dic arbitrio judicis, arg. gloss. not. in §. preterm in ver. diffinierit. Influit de contrahente, emper. facit l. 1. §. 1. de serv. delib. & c. de causa, de offic. deleg. Item quare quis dicatur damnum pati? Dic quando quis commodum amittit, quod ex publico consequebatur tale, quale sit, & ideo si cui prospectus, aut si cui aditus fit deterior, sive angustior, dicatur damnum pati: & agere porci, ut est text. in d. l. 2. §. merito. in ver.

dannum

damnum. Et intelligo sive istud damnum concernat publicam utilitatem, sive privatam: quoniam loca publica privatorum utilitas deserviunt, jure scilicet civitatis, non quasi propria cuiusque ne d. l. §. 1. qua omnia singulare tene menti, non solum pro ponticellis: sed etiam pro quibusdam aliis adficiis factis in loco publico.

*7 Quid autem * stante statuto, vel consuetudine, quod ponticelli possint fieri super viam publicam, & duo sunt unus ex una parte strata, alius ex alia: an poterit quilibet eorum se extenderet ad medietatem strata cum ponticellis? Dic quod sic, & non ultra: sicut dicunt in alveo, & in aqua communis, & insula: *ut infra de rediv. §. Insulam*, & ita tenet Bald. in l. item lapilli, *ut in ult. de re divisi.* Et ex hoc non. quod ubique est permissum supra solum publicum adficiare ponticellos, non est licitum adficiare nisi usque ad medietatem soli publici in medio existentes, & idem, si possit adficiare supra solum commune, quod est not.*

*8 Item quid si promisi tibi * dare viam ad fundum tuum per fundum meum, *an supra viam possim facere pontem?* Dic quod sic, vel etiam ponticellum, si tibi non nocet, & mihi prodest, *Iacob. iure, §. fin. de aqua quodid. & est. quia solum est meum, & non tuum: supra meum adficio, & tibi non officio. Ambulabis ergo subitus pontem, & vel ponticellum meum: & satis est tibi, quia non in plus teneor, ita dicit Bald. & bene, in d. item lapilli, in pen. q. qui dicit, quod ita de facto videtur Florentia.**

9 Dictum est supra * nunquid ponticelli possint adficiare supra solum publicum, vel privatum: sed nunquid possint adficiare supra solum communi-

*ne per unum ex sociis? Et dicas, quod non, *ut d. l. §. duo, §. Labo, & ibi hoc not. Bart. uis pos.**

Sed * quid si habeo ab utraque * parte via unam domum, & pontem supra solum publicum, vel etiam supra privatum, vel commune in casu permisso: an si vendo unam de dominibus meis, videar vendere pontem qui requiecit in alia domo: vide l. quod clavula de dann. inficit. & quod ibi not. Bart. & Doct. & quod not. Bald. in d. l. item lapilli. in ult. col. Ultimo adde predictis que dixi supra de serv. protegendi in 6. q. & que dicam in seq. tit. de manianis.

ADDITION.

a Generalis concessio. Generalis clausula continet omnia nisi contraria mens apparent, ff. de pec. l. qui peculi Cod. de ineff. testam. si quando, in gloss. Non enim videor quis generaliter concedere, quod specialiter non esset concessus. Cod. que res pig. obl. po. 1. in gl. item in generali locutione persona loquens intelligit excepta, c. petitio, in glo. de jure sur. cum concor. sibi positis, unde si promisi tibi dare aliquid contra omnem hominem, non teneor dare contra me: & generalis concessio non comprehendit ea quae quis specialiter non concessisset, vide Corn. 2. volum. consil. 233. incip. de pluribus, & in 1. volumin. consil. 106. incip. circa.

CAPUT LXI.

De Moenianis.

1 Moeniana dicuntur solaria, seu ponticelli

A 2 siccelli

- ticelli, qui in muro sunt, & ita projecti, seu immisis provehuntur: ut nulquam requiescant, sicut subgrundis.
2. *Moeniana ab immisis in quo differant.*
  3. *Moeniana si quis in muro suo adificare velit versus domum vicini privatam, vel edificium publicum versus, quantum spatium dimittere debeat.*
  4. *Moeniana legi an standum sit, ubi aliquando confutudo non fuerit.*
  5. *Sub moeniano, seu sub solario, aut ponticello pannos, seu linteamina, aut alia, an extendere licet, per quae vicini lumen tollatur.*
  6. *Alio qualis competat contra prouertentes pannos in aliorum praedictorum.*

MOENIA dicuntur * solaria, seu ponticella qui sunt in muro, & ita projecti, seu emissi provehuntur, ut nulquam requiescant, sicut sunt subgrundis, ut ex texti in *l. malum*, §. 1. de verb. signif. & l. 2. §. cum quidam, & ibi gl. ne quid in loc. publ. & in *l. moeniana*, & ibi gl. 2. in princ. C. de edif. priv. & dicuntur moeniana a mœnibus, ut not. glo. in d. l. cum quidam.

2. Differunt * autem moeniana ab immisis: quia moeniana, ut dixi, ita provehuntur, ut non requiescant in alia parte immissa: qua: ita sunt, ut in loco alieno requiescant, veluti tigna, trabes, que mittuntur, ut est text. in d. l. *malum* §. 1. & not. glo. in l. servitutes, que in superficie, & ibi etiam per Alber. de Ros. de serv. urb. pred.

3. Pro declaratione hujus materiae quanto de quibusdam: primo, * quis vult adificare moeniana in muro suo versus domum vicini privatam, vel

versus adificium publicum, quantum spatium debet dimittere? Dic, aut adificare versus adificium privatum, & 10 pedes debet dimittere liberti aëris: aut versus adificium publicum, & tunc debet dimittere intervallum 15. pedum: ut est text. in d. l. *moeniana*, & ibi hoc tenet gl. & in l. *Imperatores*, de serv. urb. pred. & facit ad hoc text. cum gl. in ver. 15. pedibus in l. Cod. de aque dulc. lib. 1. & plus vult illa *l. moeniana*, quod si quis vult adificare adem, vel domum versus solum publicum, debet dimittere spatium 10. pedum: ut patet ibi, quem intercapdatis modum adificatur, &c. & si contra sit, illud quod adificatum est, debet detracisci, & fabrica dono fisco assignanda est, quia l. est intelligenda, quando tale adificium fuerit vicino neciente, vel contradicente, secus ex scientie, & patiente: quia tunc destruere non compelletur, arg. l. prius de mor. infern. l. qui boni §. si quis iussu, de dann. infict. & ita tenet glo. 2. in d. l. *moeniana*, facit ad hoc l. *Sabinus* communivid. Item *l. moeniana*, est intelligentia secundum Ang. ibi, quando obiectu aliquius adificij laboravit, secus si à latere: quia tunc illud intervallum non requiritur, & ideo dicit quod vidimus habitores domorum habere ades communes à latere. Sed dicit gl. pen. in ver. 15. quod illa l. non servatur: & verum dicit, quod non observatur, in quantum loquitur de moeniano, vel alio adificio facto juxta aliud privatum, sed servatur dispositio, l. f. fin. reg. licet glossa dixerit, in d. l. *moeniana*, quod illa l. loquitur, quando adificatur juxta agrum, vel lepem, quam ego non teneo: ut dixi supra de pariete, sive muro, circa princeps. Sed in quantum loquitur, d. l.

me

moeniana, quando adificare juxta adificium publicum, porta muros civitatis, vel horrea publica: tunc debet dimitteri spatium 15. pedum, ut est text. in l. si cui, & ibi gloss. C. 3. de adif. priva. & dicit Ang. quod ita observatur, quia juxta muros civitatis, vel castris non permititur adificari, nisi ranta latitudine intermisca, ad hoc ut nihil mali, vel finiti excogitari possit, ut proper periculum incendi & runte, aut productionis: quia habens adificium suum juxta muros, ex parte sui posset clam murum suum perforare, & ingressum dare hostibus, & ita dicit se plures videlicet, & audivisse, subdit tamen quod in quibusdam locis hoc non servatur, & ita sicut est in civitate Neapol. sed hoc in civitate Paduæ bene servatur, standum est itaque in hoc confuet. ut in l. 1. & in l. an in totum, C. de edif. privat. & not. p. gliss. in rub. in fin. C. que sit long. confuet, que loquitur de porticibus. Aut non confat de confluendine, vel statuto: & tunc queritur quando adificare juxta adificium publicum, & standum est decisioni d. l. *moeniana*, & l. si cui, C. de edif. privat, aut de adificio quod fit juxta aliud adificium privatum: & tunc servatur l. fin. reg.

Secundo principaliter queritur, §. an quis possit sub moeniano, sive solario, aut ponticello extender pannos, seu linteamina, aut alia per quæ auferatur lumen vicini? In hoc sic distingue: aut vult ponere in suo tantum, ita quod se non protendit extra: ut puta, quia vult extender in alium, ut faciunt illi qui habent ponticellum supra rectum: ut est Venetiis & maxime proper empires, & sic communiter inventur in civitate Neapol. & potest: quia quatenus durat solum suum, potest adificare, & ponere, & facere regulariter quicquid

A 2. 3. quid

quid vult usque ad celum, l.s. in princ. de seru. & l. si vitem, in §. pen. quid vi aut clara, & probatur in l. i. §. pen. & ibi glo. cod. tit. etiam si ex hoc tolleretur lumen vicino, nisi hoc faceret in despctum vicini, vel ad ejus amulationem: ut l. opus cum glo. de oper. public. in dubio non presumitur malas animus, ne est gloss. not. in l. flumin. §. fin. de dam. infest. circa quod vide que dicam in leq. tit. verit. 2. fallit, si vellet. Aut quis vult ponere supra suum, & extendere ultra suum: sicut quando quis super uno ligno extendeat linteum, vel similia que protendantur extra mensionem, vel solarium, vel fenestram: & tunc aut vult extendere supra solum vicini: & non potest, per d.l. fin. in princ. de seru. cum aliis similib. supra alleg. aut vult extendere supra solum publicum: & tunc aut non sit damnum aliquod vicini, vel transfeuntibus, & tunc potest, quia ita servatur ut ibi de consuetudine. Aut sit damnum vicino, puta quia auferret sibi lumen, exemplum: quis vult extendere pannos à latere mensioni, seu ponticelli versus fenestram vicini ex obiecto, ita quod eis lumen obfueret, vel ingrediuntur solis auferat, vel quis vult extendere pannos per directum ultra mensionem, vel fenestram, ab alio latere est fenestra vicini, quae per hoc obfueretur, vel si quis habet solarium superius, & pars inferior est alterius, & superior vult extendere pannos super ponticello ab extra super longitudine, qui pannpendentes descendunt extra ponticellum, ita quod auferrent lumen, vel solem fenestrarum partis inferioris: & istis casibus non potest, ne est text. qui in omnibus istis casibus potest exemplificari, l. 2. §. cum quidam, ne quid in loc. publ.

Tertio principaliter queritur, * quæ actio competit contra protendentes hujusmodi pannos? Dic, utile interdictum, ne quid in loc. publ. immittas, ut est text. in d. §. cum quidam, & ideo competit utile interdictum, quia in suo non publico facit, licet in publico protendarur, ut not. ibi gloss. in verit. nile. Ultimo circa istam materiam ade qua dixi in titulo precedenti, & supra de pariete, five muto, post princip. & de servitut. tigni transmittendi, in 6. quest.

CAPUT LXII.

De Fenestris.

- 1 Fenestram in suo an quis facere possit, etiam si per eam in vicinii sui fundum inspicere.
- 2 Regula quod quis in suo invito vicino fenestram facere possit, quia falsitatis patiarum.
- 3 Fenestram in muro communis ignorante vel invito socio, an quis facere possit.
- 4 Fenestram in muro communis elevato pro sua utilitate tantum, an quis facere possit.
- 5 Dominum si quisdam vicinus elevare velis juxta murum socii elevationem, & posse culmen equaliter cum culmine domus vicini, vel etiam supra obscurando fenestras vicini, ipso invito, an possit.
- 6 Fenestram in alieno, domino invito, an quis facere possit.
- 7 Fenestram de ligno, quod dicitur balconis, an facere licet sit, & ipsam aperte in publico supra solum vicini.
- 8 Promiserim si vicino sub certa pena non facere fenestram in muro domini.

num

l.huc autem iura. cum ibi not. deservit. urbano.

- Sed ista regula, * quod quis possit in suo muro fenestram facere in vicino, fallit in quibusdam casibus. Primo quando esset impedita servitus, ut in tali muro non possint fieri fenestrae. Nam possum ibi constitutre levitatem, ut non possim in meo facere fenestram, per quam in domo tua proficerem possim est casus. in l. alterius, secundum unam letit. in verb. parie. Cod. de servit. & ibi not. Bald. qui dicit te hoc viduisse de factio in civitate Petri, in dominibus quo nunc sunt coniuncti, alias Domini Iuli, & idem tenet Paul. de Castr. in Lgouies, de servit. ut. generalis, ubi dicit, quod talis convenio valet, si tua interest propter honestatem, quoniam non possit uti domo tua libet, cum homines nolint in omnibus videri, & ita casus poterit contingere quotidie inter fratres dividentes inter se domos, pro hoc etiam facit, l. venditor in princ. communia pred. & quod ibi not. Bart. per illum text. qui dicit, quod si ego vendo tibi aliquam domum cum pacto, quod non possim exercere talem artem, valet illa convenio, ut obligaris tu, & haeredes tui, licet illa non sit servitus cum non sit praedium dorians, de quo dic, ne dixi supra de servitute projiciendi, in 3. quest. Secundo fallit, si vellem in meo facere unam fenestram in loco, in quo illa non consuevit, quando faciem hoc ad amulationem, vel in despctum vicini: puta quia vellem videre omnia secreta sua, per leg. opus, cum ibi not. de operibus publicis & ita tenet Perr. Cyn. & Paul. de Castr. in dicta l. alterius. In dubio tamen non est presumendum, quod faciat ad amulationem, vel despctum, ne est gloss. not. in l. flumin. §. final. de dann. i. felia.

Videamus primo, * an quis in suo possit fenestram facere etiam si per inspicere in fundum vicini? Et dicendum est, quod sic regulariter: ut probauerit in l. alterius, in princip. C. de seru. & aqua, & ibi hoc not. Bald. & doct. Et est ratio, quia in sua re quis potest edificare, dummodo non mitrat in alienum etiam neceat vicino, l. fluminum, §. fin. cum duobus sequent. de damno infest. in re enim sua quilibet est moderator, & arbitrari in remandata, C. mand. Et intellige etiam, si quis habetur murum juxta fenestram, quae obfuerant fenestras vicini, & in eo nunquam fuerint fenestras, quia potest Dominus fenestram facere, argon. gloss. in l. qui luminarium de seru. urb. pred. quia licet murus ille steterit longissimo tempore sine fenestris, non propter hoc tollitur Domino facultas ipsa facienda nisi quando voluerit facere, & per vicinum finiter impeditus, & propter hoc destitutus, per